

Graffiti je závislost

Svou tvář důsledně ukrývá pod černou kuklou. Nechce, aby ji někdo poznal. Zatímco ve dne bývá „za hodnou“, v noci bere tašku se spreji a chodí malovat graffiti. Třeba na vagonu metra. Třicetiletá pražská writerka SANY navíc o svém světě natočila film. První celovečerní dokument mapující fenomén ženského graffiti *Girl Power* právě míří do kin.

Jak vás napadlo natočit film o ženách v graffiti komunitě?

Když jsem se rozhodla filmovat, byla jsem jedinou holkou, která se tehdy v Praze aktivně věnovala graffiti. Maluju už patnáct let. Když jsem začínala, kluci proškrtávali mé tagy s odkazem „Vrať se do kuchyně!“ nebo říkali, že graffiti není pro holky. Nevzdala jsem se, a když jsem byla starší, přestaly mě jejich nářky trápit. Začala jsem cestovat po světě a hledat holky, které dělají to, co já. Bylo to na přelomu let 2006 a 2007. Tehdy ještě nebyl rozšířený Instagram ani Facebook, neexistovaly weby, které je teď možné vytvořit za pět minut, YouTube začínalo. Ty holky nebyly vidět. Chtěla jsem je podpořit a dát jim možnost vyjádřit se. Byla to hrozně těžká práce, pořád se něco měnilo. Navíc jsme měli problémy s natáčením.

Jaké problémy?

Film je o ilegální činnosti, o graffiti, které většina lidí nenávidí, nebylo snadné sehnat na něj peníze. Pořád jsme bojovali s obtížemi – někdo nás chtěl udat nebo nám ukradli techniku za statisíce. Jenže jsme nemohli jít na policii ani do pojišťovny, protože v době krádeže jsme malovali metro, tedy páchali trestný čin. Mnoho lidí očekává odpovědi na otázky typu: Proč ničíš cizí majetek? Ale z filmu se je nikdy nedozvědí, protože každý má hranice – co se ještě smí a co už ne – jinde. A stejně, tohle obhájit nejde. Ani sám writer mnohdy neví, proč graffiti dělá. V tvorbě nachází vnitřní uspokojení, stejně jako člověk, který hraje na hudební nástroj nebo sportuje. Za sedm let natáčení jsme získali sto deset hodin filmového materiálu a tuto pestrou koláž jsme sestříhali do devadesátiminutového snímku.

Říkala jste, že malujete už patnáct let, máte výtvarné vzdělání?

Navštěvovala jsem střední výtvarnou školu, kde jsem právě kvůli graffiti měla problémy. Doporučili mi odejít, a tak jsem dostudovala na obchodní akademii. Umění však máme v rodině.

Co malujete? Mají vaše graffiti konkrétní poselství? Třeba americký umělec a společenský aktivista Keith Haring tvorbou upozorňoval na aktuální sociální problémy.

Lidi často označují za graffiti i to, co graffiti vlastně není. Graffiti vzniklo na konci šedesátých let, kdy byla Amerika na pokraji bankrotu. Děti z chudinských čtvrtí chtěly být blíže lidem z Manhattanu, a proto na sebe začaly upozorňovat tím, že psaly svá jména a vzkazy na vlaky a vagonu metra, které Manhattanem projížděly. Náplní graffiti bylo vždy psaní jména, důležitý byl tvar písma a styl. V osmdesátých letech se právě vlivem Keitha Haringa začal šířit streetart.

Jaký je rozdíl mezi graffiti a streetartem?

Mám dva kamarády – jeden na zeď namaloval tag a druhý kočičku. Chytili je. Toho, který namaloval kočku, policajti pustili, protože jim obrázek připadal roztomilý. Druhého, jenž tagoval, zavřeli. Přitom oba udělali stejný přečin. Streetart klade důraz na obrázky a publikum. Jeho

SANY (30)

Jedna z mála aktivních graffiti writerek v Česku. Graffiti se věnuje patnáct let. Za tu dobu vystříkala desetitisíce sprejů a procestovala téměř celý svět. Je autorkou, spolurežisérkou a koproducentkou filmu o ženském graffiti komunitě *Girl Power*. Miluje děti a zvířata, chová tři kočky. Před realizací filmu pracovala jako produkční, organizovala eventy a festivaly. Protože chce zůstat v anonymitě, TÝDEN neuvádí její civilní jméno, pouze přezdívku SANY.

tvůrci jsou většinou umělci s ambicí zaujmout širokou veřejnou, vystavovat a třeba i prodávat. Graffiti funguje jako subkultura a ve své podstatě je ilegální. Existuje spousta druhů writerů a každý se snaží mít vlastní styl. Já se v této „hře“ popisuji jako SANY. Když mám víc času, udělám větší koncept a ke jménu například dopíšu, jak se cítím. Mám-li volno, jdu na legální zeď, kde není stres a mám čas udělat propracovanější obrázek.

Jak dlouho vám trvá, než svůj podpis namalujete?

Když maluji metro, jsem limitovaná třeba deseti minutami. Ale každý dělá něco jiného a maluje jinak rychle. Graffiti, kterému se věnuji, dělám ilegálně. Beru ho jako sport. Snažím se, abych ho udělala co nejlepší, největší, podle své představy. A pochopitelně tak, aby mě nechytli.

Co se stane, když vás chytnou?

Beru to tak, že jsem prohrála.

Kolikrát vás dopadli? Nedokážete si představit, co všechno se v takové situaci kolem vás a ve vás odehrává.

Kdo se rozhodne dělat ilegální graffiti, při každé akci si uvědomuje, že ho kdykoli může zatknout policie. Mě za patnáct let chytili jednou – za velmi nešikovných okolností. Stalo se to při akci, u níž jsem původně ani neměla být. Byla jsem doma a najednou mi zavolali kámoši, ať přijedu... Zatkli mě a dostala jsem hodně do držky. Jakmile writera chytanou a není mu patnáct, ale téměř třicet, koukají na něho spatra. Proces, který následoval, byl velmi ponižující. Vyšetřovatel mi plival do obličeje, hodně dlouho mě fackoval. Vyšetřování probíhalo ve smyslu: „Za každé ‚ne‘ a ‚nevím‘ ti dám facku, tak si to dobře rozmysli!“ Přesto jsem cítila, že nedokážu přestat. Graffiti je závislost. Mluvím pochopitelně o graffiti na vyšší úrovni. Právě graffiti writeri nemalují v historických centrech. To, co je v nich k vidění, po sobě většinou zanechávají turisté.

Co se dělo po vyšetřování? Dostala jste podmínku, nebo jste zaplatila pokutu?

Konal se soud a maluju dál. Případ je pořád otevřený, proto ho nechci dál rozebírat.

V KUKLE. Tvář nechce třicetiletá writerka SANY ukazovat. Neodhalí ji ani ve svém filmu *Girl Power*.

VÁŠEN GRAFFITI. Pro někoho to jsou jen čmáranice na zdi. Pro SANY životní styl. „Je to moje vášeň, moje závislost,“ říká.

TAŠKA PLNÁ SPREJŮ. Jeden stojí stovku. Writer jich na jedno graffiti spotřebuje i pět.

Foto: Natalie A. Rolko, archiv SANY

PŘED AKCÍ. „Za patnáct let mě chytili jednou – za velmi nešikovných okolností,“ přiznává writerka.

PODPIS SANY. Na vagoně metra v rumunské Bukurešti.

Proč vás přitahuje ilegální graffiti?

Graffiti neznamena někam jít a najednou něco počmárat. Spousta lidí si myslí, že writeři jsou hloupí. Pravda však je, že k nabourání systému potřebují peníze, mozek a talent. Graffiti je životní styl a cesta. Je zajímavé sledovat, jak jsou lidé kritičtí, když si někdo přivlastní prostor, ale pokud si ho zaplatí, nikdo se nepozastavuje. Mě se nikdo nikdy neptal, zda chci koukat na všudypřítomné billboardy a reklamy, které jsou častokrát ošklivější a hloupější než graffiti.

Zmínila jste se o penězích. Kolik vlastně vaše záliba stojí?

Lidem zvenčí to musí znít zvláště, ale jeden sprej stojí stovku. Abychom namalovali něco hezkého, potřebujeme minimálně pět sprejů, takže musíme mít pistivku. Navíc nám hrozí dva roky ve vězení. Co namalujeme, musíme i vyfotit, je to součást hry. Graffiti má jepičí život. Jakmile svůj výtvor vyfotíme, stane se navždy živý. Když to neuděláme, za dvě hodiny nemusí existovat, protože ho odstraní.

Vybrala jste si pro ženu dost netypický způsob realizace. Jak jste se ke graffiti před patnácti lety dostala?

Vždycky mě bavilo kreslit, a jak jsem říkala, část mé rodiny pochází z uměleckého prostředí. Dost mě ovlivnila jedna zeď, kolem níž jsem projížděla cestou do školy. Byly na ní různé odkazy. Později

„Graffiti má jepičí život. Ale jakmile svůj výtvor vyfotíme, stane se navždy živý.“

mi došlo, že jde o jména, která jsem pak registrovala i jinde. Začala jsem uvažovat, kdy a proč je autoři malují, jak vypadají. Myslím, že mě podvědomě přitahoval pocit svobody, jež jsem z jejich činnosti cítila. Rozhodla jsem se, že také začnu psát své jméno. V době, kdy jsem začínala malovat, což bylo po roce 2000, jelo Česko na velké vlně hip hopu. Tehdy

to byl underground, vyšla první deska skupiny PSH (*Peneři strýčka Homeboye, pozn. red.*), organizoval se první hip hop kemp. Hip hop tvoří čtyři elementy: rap, graffiti, breakdance a dýdžeing. Mě vždy bavil breakdance, který má ke graffiti blízko. Můj zájem o graffiti byl přirozený.

Pamatujete si na své první graffiti?

S kamarádkou jsme začaly psát crew GIRL POWER. Koupily jsme si spreje v graffiti shopu a šly malovat na sídlištní garáže. Bylo to v roce 2001. Každý writer má svou crew. Jsou v ní lidé se stejnými zájmy, stejným stylem a názorem na graffiti. Kluci nechtěli, abychom byly členkami jejich crew, tak jsme vymyslely GIRL POWER jako jasný vzkaz.

Proč kluci neakceptují dívčí graffiti komunitu?

Není to tak všude a dnes už ani v České republice. Myslím, že po éře komunismu tady nebyly holky tak emancipované, podobně v Americe v šedesátých letech, kdy graffiti, a tedy i ženské graffiti, začínalo. Některé writerky prošly podobnými zkušenostmi jako já, jiné nikoli. Záleželo na

společnosti, v níž žijí. Maluju dlouho a pro komunitu jsem mnoho udělala. Dnes jsem respektovaná. Dokonce za mnou chodí kluci a ukazují mi skici svých holek, které se snaží kreslit, a jsou na ně hrdí.

Těší vás, že se stáváte vzorem pro ostatní?

Mít vzor považuji za nesmírně důležité. Mě od začátku fascinovala Lady Pink, což byla první žena, která malovala metra v New Yorku. S Lady Pink jsem se potkala, dokonce účinkuje ve filmu.

Ve filmu *Girl Power* účinkují i další graffiti writerky. Bylo obtížné navázat s nimi kontakt?

Jako kdybych hledala pašeráky drog. K některým writerkám jsem se dostávala až čtyři roky. Graffiti komunita funguje po e-mailech a je založena na osobních kontaktech. Když přijede třeba writer ze Španělska do Prahy, předpokládá, že ovládáme systém, v němž žijeme, a že mu pomůžeme uskutečnit jeho akci. Pochopitelně to platí i opačně. Všechno je založeno na důvěře a ta chce čas. Některé writerky mému projektu zpočátku nevěřily, jiné mi odepsaly až po dlouhé době. Postupně jsem si však důvěru získala.

Funguje v Česku ženská graffiti komunita?

Vlaky a metra dělá ještě jedna writerka z Brna. V posledních dvou letech jsem v Praze zaregistrovala pár dalších holek, které malují na ulici. Věřím, že některé u graffiti vydrží. Většinou začínají tak, že začnou chodit se sprejery a rozhodnou se vyzkoušet si to. Osobně jsem graffiti komunitu nikdy nerozdělovala na holky a kluky. Vášeň u obou pohlaví je stejná, dělí nás jenom fyzické dispozice. Je jedno, co děláte a zda jste holka nebo kluk. Důležité je, abyste si věřili a to, co děláte, dělali s totálním nasazením.

Rodiče prý o vašem druhém životě nevědí. Bojíte se přiznání, coming outu, který s filmem přijde? Jaká bude jejich reakce?

Opravdu nevím. Rodiče jsem vždy velmi respektovala. Dali mi všechno. Nechtěla jsem jim ublížit. Cítila jsem, že by nesouhlasili s tím, co dělám, proto jsem jim o své druhé identitě nikdy neřekla. Myslím, že když se o mé druhé identitě dozvědí, bude to pro ně velká rána. Najednou budou vědět o okolnostech, které netušili a s nimiž se nelze chlubit. Navíc ve filmu jsou použity rodinné záběry – rodiče jsou na nich

vidět – bez jejich vědomí. Je to vůči nim možná sobecké a upřímně mě to mrzí. Musím zvolit cestu, jak jim všechno vysvětlit, doufám, že mě pochopí a že mi odpustí.

Odhalí film vaši identitu zcela? Není tím pádem *Girl Power* pomyslným symbolickým rozloučením s graffiti?

Ve filmu se dozvíte spoustu okolností z mého života, ale moje osobní identita zůstává skryta. Graffiti je moje vášeň a moje závislost. Rozhodně nejde o aktivitu, s níž bych se někdy chtěla rozloučit. Vlastně ani nemám jiné kamarády než writery. Zažila jsem s nimi nejzajímavější životní okamžiky a procestovala svět. Dovolenu si neumím představit jinak, než jak ji trávím – sledováním graffiti v ulicích, hledáním jmen, která znám nebo obdivuji, a samozřejmě malováním. Ve svém volném čase prohlížím různé weby o vlacích. Jsem fanatik. Graffiti je mé hobby a chci, aby jím i zůstalo. Znáám writery, kterým je šedesát a pořád malují. I v *Girl Power* vystupuje spousta holek, jež zažily, co chtěly, nyní jsou starší, narodily se jim děti a graffiti se věnují i nadále, ale jen legálně. To je přirozené.

Natalie A. Rolko, Interview

INTERVIEW

Oba stojí stejně. O který stojíte vy?

NOVÝ FORD MONDEO & FORD KUGA
 > Inteligentní pohon všech kol All-Wheel Drive

Ford Mondeo a Kuga spojuje nejen výhodná cena. Oba vozy mají také inteligentní pohon všech kol AWD, s kterým zůstane váš Ford pevně na vozovce, ať už je její povrch jakýkoli. Láká vás spíš Mondeo, nebo Kuga? Zkuste testovací jízdu u prodejců Ford.

Jen za
8 888 Kč měsíčně
 NABÍDKA FORD LEASE PRO PODNIKATELE

ford.cz

Go Further

Nabídka operativního leasingu Ford Lease platí pouze pro podnikatele a není závaznou nabídkou na uzavření smlouvy. Měsíční splátka je uvedena bez DPH. Mondeo kombi AWD – kombinovaná spotřeba: 4,9–5,3 l/100 km, emise CO₂: 127–137 g/km. Kuga AWD – kombinovaná spotřeba: 5,2–7,4 l/100 km, emise CO₂: 135–171 g/km. Foto je pouze ilustrační, zobrazené vozy mohou mít prvky příplatkové výbavy.